

تهدیدات امنیت انسانی در فلسطین؛

افزایش ناامنی شهروندان فلسطینی در سطوح مختلف انسانی

سید محمد جواد قربی^۱

چکیده

امنیت انسانی به مثابه یکی از پارادایم‌های نوین در مطالعات امنیتی، یکی از بایسته‌های اساسی و مهم نظام‌های سیاسی است که مورد توجه اکثر نظام‌های سیاسی در حال پیشرفت در خاورمیانه، غرب آسیا و جنوب شرقی آسیا می‌باشد. تأمین امنیت و رهایی از ترس یکی از حقوق‌های اولیه انسانی است که باید مورد توجه قرار گیرد و تأمین امنیت در ابعاد اقتصادی، سیاسی، شخصیتی، بهداشت و سلامت، غذایی و زیست محیطی امری مطلوب است. کشور فلسطین بعد از روند اشغال به وسیله رژیم غاصب و نامشروع اسراییل، با مشکلات عدیده‌ای در سطوح امنیتی و شاخص‌های توسعه انسانی مواجه گردیده است به گونه‌ای که شهروندان فلسطینی از کم‌ترین حقوق انسانی خویش برخوردار نیستند و در این مسیر، تهدیدات زیادی پیش روی آنها قرار دارد. اشغالگری، تهدید و تحریم‌های به عمل آمده علیه فلسطین سبب گردیده است که این کشور با ناامنی‌های زیادی در معیشت، زندگی، سلامت و زیست بوم مواجه گردد. تهدیدات امنیت

۱. کارشناس ارشد اندیشه سیاسی اسلام پژوهشکده امام خمینی (ره)

انسانی در فلسطین را می‌توان شامل موارد زیر دانست؛ شکنجه و ستمگری، تجاوز ارضی و سرزمینی، تخریب روحیه مردم، کاهش مواد غذایی، کمبود داروهای اساسی، بسته شدن مسیر آب آشامیدنی، عدم امکانات و شرایط مکفی برای تحصیلات، تخریب محیط زیست و شهرک سازی‌های غیرقانونی، یهودی‌سازی قدس، تخریب میراث فرهنگی فلسطینیان و غیره. این مقاله با بهره‌گیری از روش اسنادی-توصیفی خوانان بررسی تهدیدات امنیت انسانی در فلسطین و اراضی اشغالی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: امنیت انسانی، رژیم اشغالگر، سرزمین فلسطین، تهدیدات امنیتی، حقوق بشر، توسعه انسانی، بحران آب، ناامنی شغلی و اقتصادی، تخریب فرهنگی.

مقدمه

«بدون تردید فلسطین در نزد مسلمانان از مقدس‌ترین و گرامی‌ترین اماکن اسلامی به‌شمار می‌رود. این سرزمین زادگاه و خاستگاه پیامبران الهی است. مسجدالاقصی، نخستین قبله‌گاه مسلمین و معراج‌گاه پیامبر اسلام و سومین حرم شریف، در این منطقه قرار دارد.»^۱

امنیت ملی^۲ از ترکیب دو واژه «امنیت» و «ملی» مفهوم جدیدی است که به‌طور عمده بر تهدیدهای نظامی علیه دولت‌ها استوار است.^۳ بعد از جنگ جهانی دوم امنیت ملی چند بعدی شد و جنبه‌های نظامی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی را دربرگرفت. با وقوع جنگ‌های جهانی اول و دوم، نقش روزافزون اقتصاد در هدایت ماشین جنگی دولت‌ها آشکار شد و توانایی اقتصادی دولت‌ها در جنگ به‌عنوان بخشی از ابعاد امنیت ملی کشورها مورد توجه قرار گرفت.^۴ «باری بوزان» معتقد است؛ امنیت ملی از لحاظ مفهومی، ضعیف و از نظر تعریف مبهم؛ اما از نظر سیاسی قدرتمند باقی مانده است.^۵ «ریچارد اولمان» در مورد تهدیدهای راجع به امنیت ملی معتقد است:

۱. سیدهادی خسروشاهی، حرکت‌های اسلامی معاصر؛ حرکت اسلامی فلسطین از آغاز تا انتفاضه، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۵، ص ۱.

2. National Security

3. David Baldwin, «The Concept Of Security», *Review of International Studies*, London, British International Studies Association, 1997, vol23, pp 6-8.

4. Barry Buzan, «Peace, Power and Security: Contending Concepts in the Study of International Relations», Oslo, *Journal of Peace Research*, 1984, vol 21, pp. 25-109.

۵. رابرت ماندل، چهره متغیر امنیت ملی، مترجم پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۷، ص ۴۰.

رژیم صهیونیستی در حالی اقدام به نقض قوانین بین‌المللی می‌کند که به دلیل عدم عضویت در دادگاه بین‌المللی لاهه، جنایات جنگی فرماندهان این رژیم در این دادگاه قابل پیگرد نیست

تهدید نسبت به امنیت ملی عبارت از یک عمل یا یک سلسله حوادث است که در مدت زمانی کم و بیش کوتاه کیفیت زندگی ساکنان یک کشور را به شدت تهدید می‌کند یا دامنه اختیار یک حکومت یا کشور یا واحدهای خصوصی متعلق به یک کشور را در انتخاب سیاست مقتضی به طور جدی، به مخاطره می‌اندازد. با توجه به عوامل مؤثر در امنیت ملی؛

یعنی سرزمین، جمعیت و نظام سیاسی، برخی نویسندگان مؤلفه‌های امنیت ملی را به شرح زیر احصا کرده‌اند: حفظ جان مردم، حفظ تمامیت ارضی، حفظ سیستم اقتصادی و سیاسی (اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی)، حفظ استقلال و حاکمیت کشور. عده‌ای دیگر تهدیدهای مربوط به امنیت ملی را به داخلی و خارجی تقسیم کرده‌اند.^۱ در این میان، پارادایم امنیت انسانی، پس از پایان جنگ سرد و با پیش‌گامی ارگان‌های سازمان ملل مطرح شده است. طرح پارادایم مذکور، نشان از آن دارد که محققان و پژوهش‌گران مطالعات امنیت ملی، در پارادایم‌های سابق کاستی‌هایی مشاهده می‌کردند و در نگاهی دقیق‌تر، بر ستون‌های مشترک جامعه، سیاست، سلامت و بهداشت، اقتصاد و محیط زیست تکیه نمودند.^۲ غرب آسیا از جمله مناطق مهم جغرافیایی است که از نظر تعدد و کثرت فرهنگ‌ها و مذاهب و اقوام نمونه قابل توجهی به شمار می‌رود. اهمیت ژئواکونومیکی و ژئوپلیتیکی این منطقه نیز باعث شده است که مقوله امنیت انسانی در این منطقه به عوامل مختلف فروملی و فراملی مرتبط باشد. کشورهای عضو این مجموعه شامل ایران، افغانستان و ترکمنستان و پاکستان از جمله کشورهایی هستند که عموماً از مشکلات اقتصادی، بی‌ثباتی سیاسی و ناامنی رنج می‌برند. در سال‌های اخیر این منطقه به اوج کشمکش‌ها و منازعاتی تبدیل گردیده که دامنه تأثیرات آن تا هزاران کیلومتر آن‌سوتر امنیت انسانی را در سراسر جهان با خطر جدی مواجه نموده است. سطوح نابرابر توسعه، فقر و پایین بودن سطح سواد و آگاهی و تضادهای مذهبی و نژادی همواره آسیب‌های جدی را برای ثبات و امنیت سیاسی و به تبع آن امنیت انسانی در این مناطق فراهم نموده است. دخالت کشورهای مداخله‌گر نیز در این منطقه همواره به تضعیف امنیت جمعی منجر شده و شکاف‌های

۱. عباس جعفری دولت‌آبادی، «از امنیت ملی تا امنیت انسانی»، *دنامه*، مردادماه ۱۳۸۹، ش ۴، ص ۳۹-۳۷.
۲. محمد علی قاسمی، «نسبت امنیت ملی و توسعه پایدار»، *مطالعات راهبردی*، دوره ۱۱، پاییز ۱۳۸۷، ش ۴۱، ص ۵۲۷.

زمین‌هایی که برای ساخت دیوار حائل تصاحب شده است، در کرانه باختری رود اردن به موجب بخشنامه‌های نظامی و یا در منطقه بیت المقدس توسط وزارت دفاع مصادره شده است

به بررسی آن خواهیم پرداخت.

۱. کلیاتی در باب امنیت انسانی

امنیت انسانی^۲ به صورت یک امر اجتماعی شامل صلح، آزادی، اعتماد، سلامتی و ... می‌گردد. این پدیده جز سرمایه‌های اجتماعی هر جامعه‌ای است که انسان‌ها در سایه وجودی آن به گسترش ارتباطات و تعاملات اجتماعی و اقتصادی می‌پردازند؛ و در گرو همکاری و تعاون در جامعه این پدیده شکل می‌دهند. وجود ارزش‌ها و هنجارهای مثبت رسمی و غیر رسمی که افراد جامعه در آن سهیم هستند، باعث شکل‌گیری سرمایه اجتماعی امنیت انسانی می‌گردد. هنگامی که در جامعه صداقت، ارتباطات و ادای تعهدات نسبت به یکدیگر وجود داشته باشد افراد و نهادهای اجتماعی جامعه، خود را ملزم به اجرای رعایت این تعهدات و ارتباطات می‌نمایند؛ این مسئله باعث شکل‌گیری سرمایه امنیت انسانی در جامعه می‌شود.^۴ در ارتباط با اینکه امنیت انسانی

۱. محمد رحیمی، «نقش همکاری‌های منطقه‌ای بر امنیت انسانی افغانستان»، مرکز مطالعات استراتژیک وزارت امور خارجه، پائیز ۱۳۹۰، ص ۱۰-۳.

۲. در زمینه نقض امنیت انسانی و مشکلات امنیتی شهروندان فلسطینی به اسناد سازمان ملل در «گزارش امنیت انسانی» رجوع نمایید:

Human Security Report , «Palestinian Human Development Report/2009-10» , independent team and sponsored by the UN Development Programme , UN News Center, 2006, Jun25, pp.3-173.

3. Human Security

۴. باید توجه داشت که طرح موضوع امنیت انسانی برای کشورهایی همچون فلسطین، علاوه بر رسیدگی به امور شهروندان، زمینه ساز دکتین «مسئولیت حمایت» گردیده است. این دکتین از جمله مفاهیم حقوقی نوظهور در حقوق بین‌الملل است که بر بنیادهای نظری «امنیت انسانی» و «مداخله بشر دوستانه» استوار است. با توجه به موارد گسترده و فاحش نقض حقوق بشر و بشر دوستانه بین المللی، زمینه حقوقی لازم برای کاربست دکتین مسئولیت حمایت از ساکنان فلسطین اشغالی وجود دارد.

سیدقاسم زمانی و وحید نوری، «بحران غزه در ترازوی دکتین مسئولیت حمایت»، روابط خارجی، س ۴، پاییز ۱۳۹۱، ش ۱۵، ص ۲۸۷.

سیاسی و اجتماعی را تشدید نموده است. به طوری که غرب آسیا در مفهومی که به آن اشاره شد همواره با مشکلات فراوانی به خصوص در امنیت داخلی و منطقه‌ای مواجه بوده که امنیت انسانی جهانی را نیز با خطر مواجه ساخته است.^۱ یکی از کشورهایی که در این میان با معضلات عدیده‌ای در زمینه امنیت انسانی مواجه می‌باشد، کشور فلسطین اشغالی^۲ می‌باشد که

این رژیم، کودکان ۱۶ سال به بالا را بالغ دانسته و با آنان مانند بزرگسالان برخورد می‌کند. این عمل در تضاد با توافقنامه حقوق بین‌المللی کودکان است که افراد کمتر از ۱۸ سال را بالغ نمی‌داند. بنابر گزارش‌های گوناگون، سربازان با سوءاستفاده از ضعف و سن کم زندانیان، خشونت بیشتری را علیه آنها به کار می‌برند

چرا جزء سرمایه‌های اجتماعی است باید به دو نکته توجه کرد: اول اینکه ماهیت این پدیده جمعی است و تمام جوامع برای ادامه و استمرار حیات خود باید در تمام زمینه‌ها برای افراد جامعه خود امنیت زندگی کردن را فراهم نمایند، پس به این دلیل این پدیده، یک پدیده جمعی است و از وجدان جمعی جامعه ناشی می‌گردد؛ و متعلق به تمام گروه‌های اجتماعی است. به عبارت دیگر هنجارهایی که شالوده امنیت انسانی را تشکیل می‌دهند؛ در صورتی معنا دار است که بیش از یک فرد در آن سهیم باشد. دوم امنیت انسانی در گرو همکاری و همیاری میسر می‌باشد. بر این اساس استقرار و استمرار پدیده امنیت انسانی

در جامعه در گرو مشارکت اجتماعی افراد و نهادهای جامعه شکل می‌گیرد. در حوزه جامعه‌شناسی توسعه، امنیت انسانی جزء مؤلفه‌های توسعه انسانی است.^۱ این مفهوم شفاف‌ترین رویکرد به مفهوم توسعه انسانی است و توسعه انسانی که تصویری کامل‌تر از توسعه اجتماعی در هر جامعه‌ای دارد، فرصت‌های لازم را برای کاهش فقر، کاهش سوء تغذیه، مراقبت‌های بهداشتی اولیه همگانی، خدمات تنظیم خانواده، دسترسی به آب آشامیدنی سالم، فراهم بودن فرصت اشتغال، برای نیروی انسانی فعال و بالاخره افزایش امنیت انسانی از کاهش مخاطراتی نظیر قحطی، آلودگی محیط زیست، جنگ، آوارگی، خشونت‌های قومی و غیره فراهم می‌کند.^۲ از نگاه فرهنگ‌شناسی امنیت انسانی از ابعاد مادی و معنوی فرهنگ هر جامعه‌ای است که با ارزش‌ها و هنجارهای درونی شیوه زندگی افراد پیوند خورده است. بنابراین امنیت انسانی در فرهنگ، یعنی امنیت یک جزء در مجموعه سازواره یک کل. لکن در یک رویکرد همه‌سو نگر، قلمروهای امنیت انسانی در مباحث فرهنگی شامل: ملت‌سازی، فرهنگ‌سازی، و دولت‌سازی است.^۳ در مجموع خطرات برای امنیت انسانی در سطح محلی در هفت حوزه نشان داده می‌شوند: خطرات برای امنیت اقتصادی، خطرات برای امنیت غذایی، خطرات برای امنیت بهداشتی،

۱. محمد جواد زاهدی، توسعه و نابرابری، تهران، مازیار، ۱۳۸۵، ص ۳۰.

۲. همان.

۳. الهام میر آشتیانی، مقدمه‌ای بر آسیب‌شناسی مسائل اجتماعی در ایران، تهران، نشر فرهنگ گفتمان، ۱۳۸۲، ص ۲۰.

خطرات برای امنیت زیست محیطی، خطرات برای امنیت فردی، خطرات برای امنیت اجتماعی، خطرات برای امنیت سیاسی.^۱

۲. فلسطین و چالش‌های امنیت انسانی

۲-۱ فلسطین و مسئله حقوق بشر

تکیه منشور سازمان ملل متحد بر ایمان به «حقوق اساسی بشر، حیثیت و ارزش شخصیت انسانی، تساوی حقوق مرد و زن و نیز بین ملت‌ها اعم از کوچک و بزرگ، ایجاد شرایط لازم برای حفظ عدالت، احترام به الزامات ناشی از عهدنامه‌ها و سایر منابع حقوق بین‌المللی و کمک به ترقی اجتماعی و شرایط زندگی بهتر با آزادی بیشتر» مبین آن است که جوامع انسانی بدون توجه به تفاوت‌های آنها و در هر شرایطی اعم از صلح یا جنگ باید از حقوق و آزادی‌های اساسی برخوردار بوده و عدالت نیز در مورد آنها رعایت گردد. اما احترام به این حقوق در مورد ملت فلسطین نادیده گرفته شده و مدت زمان زیادی است که حقوق اساسی و انسانی آنها با شدت به طرق مختلف نقض می‌گردد. با توجه به نقض هدفمند و سیستماتیک مقررات حقوق بین‌الملل و به خصوص حقوق بشر و حقوق بشردوستانه در اراضی اشغالی، ضروری است مشروعیت اقدامات اسرائیل در زمان اشغال و پس از آن مورد بررسی قرار گیرد.^۲ در کنار مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر، برخی دیگر از قوانین ناظر بر حمایت از حقوق بشر وجود دارند که براساس آنها نیز می‌توان شاخص‌هایی برای ارزیابی وضعیت حقوق بشر در اراضی اشغالی استخراج کرد.^۳ کنوانسیون چهارم ژنو یکی از قوانین مذکور است. قواعدی که در زمینه اشغال خصمانه، قابل اعمال تلقی می‌شود و به «حقوق اشغال» شهرت دارد، به طور عمده‌ای در کنوانسیون چهارم ژنو مندرج است که علاوه بر تکالیف اشغالگر در زمینه تهیه و تأمین

1. See: Richard Jolly and Ray Deepayan Basu, «The Human Security Framework and National Human Development Reports», United Nations Development Program, National Human Development Report Unit, 2006, p 5.

۲. الهام امین زاده، «حقوق بشر و حقوق بشر دوستانه بین‌المللی در فلسطین»، مجله مجتمعات آموزش عالی قم، س ۴، بهار ۱۳۸۱، ش ۱۲، ص ۲۰۷.

۳. از جمله این اسناد، گزارش‌های کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل درباره فلسطین است که در منبع زیر قابل بازیابی است:

COMMISSION ON HUMAN RIGHTS, «REPORT ON THE FIFTY-EIGHTH SESSION (18 March-26 April)», UNITED NATIONS, SUPPLEMENT, (E/CN.4/2002-200), No. 3, 2002, p.41

امکانات رفاهی، بهداشتی و پزشکی؛ حاوی ممنوعیت‌های مهمی است.^۱

۲-۲. شیوه‌های نقض حقوق بشر در فلسطین؛ ناامنی انسانی

مهم‌ترین موارد نقض مستقیم حقوق بشر علیه فلسطینیان عبارتند از:

الف. عملیات نظامی: نقض قوانین بین‌المللی در مورد جنگ، بارزترین نمونه نقض حقوق بشر توسط رژیم صهیونیستی است که می‌توان مصادیقی از آن را در رفتار تجاوزکارانه آن در سرزمین‌های اشغالی مشاهده کرد. رژیم صهیونیستی در حالی اقدام به نقض قوانین بین‌المللی می‌کند که به دلیل عدم عضویت در دادگاه بین‌المللی لاهه، جنایات جنگی فرماندهان این رژیم در این دادگاه قابل پیگرد نیست. تاکنون به واسطه عملیات نظامی متعددی که از سوی صهیونیست‌ها در قبال فلسطینیان انجام گرفته‌است، هزاران زن و مرد و کودک بی‌گناه این سرزمین به خاک و خون کشیده شده‌اند.^۲

ب. اسارت و بازداشت فلسطینی‌ها، نمایندگان و وزرای آنها: وزارت امور اسرای فلسطین، با انتشار اخباری دال بر اسارت بیش از ۱۱ هزار اسیر فلسطینی در زندان‌های رژیم صهیونیستی، خبر از بیماری هزار و چهارصد نفر از آنها می‌دهد که در شرایطی بسیار بحرانی، برخی از آنها نیازمند اعمال جراحی فوری‌اند. «عبدالناصر فروانه»، مدیر بخش آمار وزارت امور اسرا در تشکیلات خودگردان فلسطین، با بیان اینکه کادر پزشکی با اسرا مانند دشمنان برخورد می‌کند، اوضاع سلامتی اسرای فلسطینی در زندان‌های رژیم صهیونیستی را بسیار اسفناک توصیف می‌کند. بند دوم کنوانسیون حقوق بشر سازمان ملل در مورد شکنجه و ضرب و شتم نیز چنین اعمالی را در هر شرایطی نظیر وضعیت جنگی یا تهدید به جنگ یا بی‌ثباتی سیاسی داخلی و یا هرگونه وضعیت اضطراری دیگر، غیرقانونی و غیرقابل توجیه اعلام کرده است.^۳

پ. اعمال شکنجه: رژیم صهیونیستی تنها عضو سازمان ملل است که به طور علنی به شکنجه مشروعیت بخشیده و نهادهای مختلف رژیم اشغالگر بطور سازمان یافته و برنامه ریزی شده، آن را علیه شهروندان بازداشت شده فلسطینی به کار می‌برند. احکام صادره توسط دادگاه‌های این رژیم تا سپتامبر ۱۹۹۹ در مناسبت‌های مختلف قانونی بودن

۱. نک: محمدرضا ضیایی بیگدلی، حقوق جنگ، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۶۸، ص ۳۵-۲۰.

۲. زهرا ترجمی، «موضوعات مربوط به فلسطین؛ نقض حقوق بشر در فلسطین»، پرتال مؤسسه تحقیقات پژوهشهای سیاسی - علمی ندا، آبان ماه ۱۳۸۷، قابل دسترسی در:

<http://qudstopics.blogfa.com/post-13.aspx>

۳. همان.

به کارگیری شکنجه توسط سازمان اطلاعات عمومی اسرائیل (شاباک) را مورد تأیید قرار داده‌اند. دادگاه عالی این رژیم پس از آن تاریخ با صدور حکمی، چهار نوع شکنجه جسمی یعنی شوک الکتریکی، به صلیب کشیدن، چمباتمه نشستن و محروم کردن زندانی به مدت طولانی از خواب را غیرقانونی اعلام کرد. اما این قانون هیچگاه به اجرا در نیامد و شکنجه نیز در زندان‌های اسرائیل لغو نشد.^۱

ت. شکنجه در مراکز بازداشت موقت و زندان‌ها: کمیته مبارزه با شکنجه در اراضی اشغالی^۲ (اسرائیل) در بیست و یکم ژوئن ۱۹۴۸، طی گزارشی فاش کرد که ارتش رژیم صهیونیستی^۳ متناوباً زندانیان فلسطینی را مورد آزار قرار داده و قانون و مقامات ارتش این مسئله را نادیده می‌گیرند. نوام هامنستر، الياهو أبرام و دکتر یوآل گینبر، وکلایی که این گزارش را تنظیم کردند، اظهار داشته‌اند که این بدرفتاری‌ها در خودروهای روی می‌دهد که زندانیان را به مراکز بازجویی منتقل می‌کنند. بنا به گزارش مذکور، اعمال خشونت‌ها، حتی شامل زندانیان کم سن و سالی که تحت حمایت ویژه قوانین داخلی و بین‌المللی هستند، می‌شود.^۴

ث. شکنجه فیزیکی و جسمی: رژیم صهیونیستی، از سال ۱۹۶۷ تا به امروز همواره در برخورد با اسرا و بازداشت شدگان سیاست‌های تند و خشونت‌آمیزی را در پیش گرفته‌است ولی با وجود این رفتار خشونت‌آمیز این رژیم به استناد مدارک و شواهد مختلف از ۱۶ آگوست ۱۹۸۸ به شدت افزایش یافت.^۵ ارتش این رژیم، برای شکنجه فلسطینی‌ها از روش‌های مختلفی از جمله شلیک گلوله پلاستیکی استفاده می‌کند. همچنان که در اکتبر سال ۲۰۰۷، در بازداشتگاه نقب به همین روش، یک اسیر به شهادت رسید و حدود ۲۵۰ نفر دیگر زخمی شدند. علاوه بر این، در زندان‌های اسرائیل، نیروهایی برای سرکوب کردن بازداشت شدگان تحت عنوان «ناحشون» و «متسادا» وجود دارد که این نیروها به انواع مختلف سلاح و گاز اشک آور و غیره مجهز می‌باشند. آنها ۲۴ ساعته در زندان مشغول فعالیت هستند و به محض سرکشی و یا اعتراض

۱. همان.

2. Public Committee Against Torture in Israel (PCATI)

3. Israel Defense Forces (IDF)

۴. نک: حسن رویوران، «ترس اسرائیل از وقوع انتفاضه سوم»، روزنامه تهران/روز، چهارشنبه، ۹ اسفندماه ۱۳۹۱، ص ۵.

5. See: Mansour Riyad, Permanent Observer of the State of Palestine to the United Nations, General Assembly Security Council, A/ES-10/586, United Nations, 2013, 3 April, p. 1.

رژیم صهیونیستی سیاستی برنامه ریزی شده را آغاز کرده که مبتنی بر نقشه ای راهبردی است و در سال ۲۰۲۰ پایان خواهد یافت و هدف از آن کاهش نسبت ساکنان عرب قدس به ۱۲ درصد در مقابل ۸۸ درصد ساکنان صهیونیست است. این رژیم به همین منظور، یک و نیم میلیارد دلار برای اجرای این طرح بودجه اختصاص داده است به طوری که نمای شهر قدس در آینده کاملاً با شکل کنونی آن متفاوت خواهد بود

بازداشت شدگان، خود را به محل مورد نظر رسانده و فوراً آن را سرکوب می کنند.^۱

ج. شکنجه روحی و روانی: گزارش کمیته عمومی علیه شکنجه در اسرائیل، شاباک را در ارتباط با انجام اعمال غیرقانونی با اعضای خانواده بازداشت شدگان امنیتی فلسطینی محکوم کرده و اعلام می کند رژیم صهیونیستی با تحت فشار قرار دادن خانواده های بازداشت شدگان از زندانیان اعتراف می گیرد.^۲ در موردی مشابه، پنج سازمان حقوق بشر در اسرائیل علیه پلیس اسرائیل و مشاور حقوقی دولت، به دادگاه عالی شکایت و درخواست کردند تا سوءاستفاده از اعضای خانواده فلسطینی ها برای اعتراف گرفتن از مظنونین فلسطینی را ممنوع کنند.^۳

ج. شکنجه کودکان: کودکان اسیر فلسطینی در زندان های صهیونیستی هم از دامنه تجاوز و تعدی

این رژیم در امان نبوده و در معرض انواع شکنجه های فیزیکی و روانی قرار دارند و این مسئله عواقب ناگواری بر روح و روان آنها گذاشته، آثار آن برای مدت ها در ذهن کودکان باقی خواهد ماند.^۴ رژیم صهیونیستی در زمینه بازداشت کودکان، قوانین نظامی خاص خود را اجرا می کند. این رژیم، کودکان ۱۶ سال به بالا را بالغ دانسته و با آنان مانند بزرگ سالان برخورد می کند. این عمل در تضاد با توافقنامه حقوق بین المللی کودکان است که افراد کمتر از ۱۸ سال را بالغ نمی داند. بنابر گزارش های گوناگون، سربازان با سوءاستفاده از ضعف و سن کم زندانیان، خشونت بیشتری را علیه آنها به کار می برند. «خالد قزمار» وکیل انجمن بین المللی دفاع از کودکان به روش های شکنجه و تحقیر کودکان اشاره کرده و خاطر نشان می کند که این قبیل اعمال مغایر با حقوق بشر، آثار

۱. زهرا ترجمی، همان.

۲. ر.ک: عبدالعزیز رنتیسی، «موضوع اسرا در صدر»، روزنامه القدس/العربی، ۱۷ بهمن ۱۳۸۲، ص ۲۶.

۳. زهرا ترجمی، همان.

۴. گزارش «بازداشت شدگان فلسطینی و ناامنی در بی عدالتی» که درباره ناامنی فلسطین نگارش یافته است درخصوص وضعیت شکنجه کودکان و کودک آزاری فلسطینیان آمارهایی را در اختیار خوانندگان قرار می دهد:

Graham Bambrough And Others, «Palestin iandetainees: no security in injustice», Published by The Council for British-Arab Understanding, Germany, 2012, pp. 11-14.

بسیار بدی بر روی آنها گذاشته و برخی از آنان را چنان متأثر ساخته که شاهد حالت بی‌ارادگی ادرار در زمان‌های ترس یا فشار روانی نزد آنها هستیم.^۱

ح. ضرب و شتم: از دیگر موارد نقض حقوق بشر توسط اشغالگران صهیونیستی، حمله به افراد فلسطینی با انواع ابزار و ادواتی است که در بسیاری از موارد، معلولیت، نقص عضو و حتی مرگ آنها را در پی داشته است. این شیوه برخورد، به‌ویژه علیه غیرنظامیانی چون زنان، کودکان، افراد پیر و کهنسال و جوانان فلسطینی اعمال می‌شود. در این میان، غیرنظامیان اسرائیلی نیز در این جنایات مشارکت کرده و در قالب گروه‌هایی چند، فلسطینیان بی‌دفاع را مورد حمله قرار می‌دهند. در همین رابطه، رسانه‌های تصویری اقدام به پخش تصاویری کردند که عملیات شکنجه چند جوان فلسطینی از اهالی اردوگاه شفاعت در شمال قدس، توسط تعدادی از جوانان صهیونیست را نشان می‌داد که با چوب و چاقو آنها را مورد حمله قرار داده بودند.^۲

۳. ساخت دیوار حائل در سرزمین‌های اشغالی فلسطین و تهدیدات انسانی

از سال ۱۹۹۶ اسرائیل طرح‌هایی را برای جلوگیری از نفوذ مبارزان فلسطینی از ناحیه کرانه باختری رود اردن بررسی می‌کرد.^۳ در پی افزایش عملیات استشهادهای مبارزان فلسطینی، شورای وزیران اسرائیل در ۱۴ آوریل ۲۰۰۲ تصمیم گرفت شبکه‌ای از دیوار و موانعی را در کرانه باختری رود اردن ایجاد کند که از آن به «دیوار حائل» تعبیر می‌شود.^۴ اسرائیل در توجیه تصمیم خود مبنی بر ساخت دیوار حائل ادعا می‌کند که این دیوار یک اقدام امنیتی است و نه یک مرز سیاسی. اول اکتبر ۲۰۰۳ شورای وزیران

۱. زهرا ترحمی، همان

۲. زهرا ترحمی، همان.

۳. طرح جداسازی دو بخش فلسطینی طی سال‌های ۱۹۴۸ و ۱۹۶۷ از یکدیگر، یک ایده قدیمی است که برای نخستین بار توسط بن‌گوریون - اولین نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی - مطرح شد. در سال ۱۹۹۴ موشه شاحال وزیر پلیس کابینه رابین به دستور نخست‌وزیر طرح اجرایی آن را تهیه کرد، ولی برای اولین بار در سومین سال از انتفاضه اقصی ۲۰۰۲ بود که شارون به طور جدی اجرای آن را آغاز کرد.

گروه مطالعات خاورمیانه و خلیج فارس، «احداث دیوار حائل در سرزمین‌های اشغالی فلسطین: بازتاب‌های جهانی و تأثیرات منفی آن بر فلسطینی‌ها»، پرتال معاونت پژوهش‌های سیاست خارجی مرکز تحقیقات استراتژیک مصلحت نظام، ۹ دی ماه ۱۳۸۳، قابل دسترسی در: <http://www.csr.ir/>

۴. ایجاد دیوار حائل در فلسطین، از نظر حقوقی و قواعد حقوق بین‌الملل به معنای نادیده گرفتن حقوق مردم فلسطین محسوب می‌گردد که در این زمینه می‌توان به آثار زیر رجوع نمود:

سعید خالوزاده، «ایجاد دیوار حائل توسط اسرائیل و مواضع سازمان ملل و دیوان دادگستری»، تحولات جهان، ۱۳۸۳، ش ۲، ص ۱۷۲ و مجتبی علی‌بابایی، «ساخت دیوار حائل و قواعد حقوق بین‌الملل»، فصلنامه خاورمیانه، س ۱، زمستان ۱۳۸۳، ش ۳، ص ۱۴۳.

مناطق محصور به مناطق مابین دیوار حائل و خط سبز گفته می‌شود. تقریباً ۲۳۷,۰۰۰ فلسطینی در این مناطق زندگی می‌کنند. اگر دیوار حائل به صورتی که پیش‌بینی شده است، ساخته شود، ۱۶۰,۰۰۰ فلسطینی دیگر در مناطق محصور، یعنی مناطقی که در آن اردوگاه‌ها کاملاً به محاصره در می‌آیند، زندگی خواهند کرد

اسرائیل در تصمیم ۸۸۳ خود حدود کامل دیوار حائل را تصویب کرد.^۱ بر اساس مدارک وزارت دفاع اسرائیل حدود پیش‌بینی شده دیوار یک خط ممتدی به مسافت ۷۲۰ کیلومتر به موازات کرانه باختری رود اردن خواهد بود. بر اساس مدارکی که وزارت دفاع اسرائیل منتشر کرده است، دیوار حائل از بخشهای زیر تشکیل شده است: یک محوطه مجهز به دستگاه‌های هشداردهنده الکترونیکی برای کنترل کامل ورود و خروج از آن؛ یک گودالی به عمق چهار متر؛ جاده بازرسی آسفالت‌دوبانده؛

جاده ردیابی به موازات محوطه دستگاه‌های هشداردهنده؛ شش ردیف سیم خاردار روی هم چیده شده که محیط تأسیسات را در بر می‌گیرد. این شبکه از موانع مختلف به طور متوسط ۵۰-۷۰ متر عرض دارد که در بعضی مناطق به ۱۰۰ متر می‌رسد.^۲ بر اساس گزارش دبیر کل سازمان ملل در باره دیوار حائل، سیستم‌های متعدد نظارت به موازات محوطه نصب شده است که ظاهراً عبارت‌اند از دوربین و آینه‌های متعدد؛ دیوارهای بتونی به طول ۸/۵ کیلومتر عمده‌تاً در مجاورت اردوگاه‌های فلسطینیان، به طور مثال در نزدیکی شهر طولکرم و بعضی قسمت‌های بیت‌المقدس پیش‌بینی یا ساخته شده است. در بعضی از قسمت‌ها، دیوار حائل حدود ۷/۵ کیلومتر از خط سبز فاصله می‌گیرد تا شهرک‌های یهودی‌نشین را در بر بگیرد؛ در حالی که اردوگاه‌های فلسطینیان را به محاصره در می‌آورد. نقشه ترسیمی دیوار حائل قریب ۲۳۰,۰۰۰ یهودی شهرکنشین را که ۱۷۸,۰۰۰ نفر آنها در بیت‌المقدس شرقی زندگی می‌کنند، در بر می‌گیرد. بر اساس نقشه رسمی دیوار، حدود ۹۷۵ کیلومتر مربع (۱۶/۶ درصد از مساحت کرانه باختری)

۱. در اکتبر ۲۰۰۳ وزیر دفاع اعلام کرد یک خط ۷۲۰ کیلومتری در اطراف کرانه باختری قرار خواهد گرفت. سایت وزارت دفاع، دو روز پس از قطعنامه (۱۰/۱۳ - ES) مجمع عمومی، نقشه مسیر آماده شده و طراحی شده را نشان می‌داد و این تصمیمی بود که کابینه در تصمیم ۸۸۳ اتخاذ کرد و منظور آن بود که یک دیوار کامل بسازد و طی این دستور، مردم فلسطین در محدوده‌ای معین قرار می‌گرفتند.

۲. گزارش جان دوگارد (John Dugard) در مورد وضعیت حقوق بشر، معضلات فلسطینی‌ها و آثار سوء دیوار حائل در سرزمین‌های اشغالی از سال ۱۹۶۷ م با عنوان «موضوع نقض حقوق بشر در سرزمین‌های اشغالی عربی از جمله فلسطین» در این زمینه گویای مطلب است:

John Dugard, «Question of the Violation of Human Rights in the Occupied Arab Territories, including Palestine», Report of the Special Reporter of the Commission on Human Rights, (Doc. E/CN.4-2004-6), 2003, 8 sept, p. 9.

۳۸ درصد نیروهای تحصیل کرده در سرزمین‌های فلسطینی بیکارند و فقط حدود ۷ هزار تحصیل کرده فلسطینی، در فلسطین اشتغالی کار می‌کنند

در بین دیوار حائل و خط سبز قرار خواهد گرفت.^۱ به هر حال تبعات ساخت دیوار حائل برای مردم فلسطین عبارتند از؛

۳-۱. مصادره زمین‌های فلسطینیان برای احداث دیوار: زمین‌هایی که برای ساخت دیوار حائل

تصاحب شده است، در کرانه باختری رود اردن به موجب بخشنامه‌های نظامی و یا در منطقه بیت المقدس توسط وزارت دفاع مصادره شده است. در اسرائیل این بخشنامه‌ها از روزی که امضا می‌شوند و حتی اگر به مالکان اموال مصادره شده شخصاً ابلاغ نشده باشند، معتبر تلقی می‌شوند. مالکان یک یا دو هفته از زمان امضا فرصت دارند که در برابر کار گروه صلاحیت‌دار اعتراض کنند و نیز می‌توانند از دیوان عالی اسرائیل تقاضای تجدیدنظر نمایند. بیش از ۴۰۰ شکواییه به دادگاه بدوی و ۱۵ تقاضای تجدیدنظر به دیوان عالی از سوی خانواده‌ها یا تمامی روستاها ارائه شده است.^۲

۳-۲. ایجاد مناطق محصور: مناطق محصور به مناطق مابین دیوار حائل و خط سبز گفته می‌شود. تقریباً ۲۳۷,۰۰۰ فلسطینی در این مناطق زندگی می‌کنند. اگر دیوار حائل به صورتی که پیش‌بینی شده است، ساخته شود، ۱۶۰,۰۰۰ فلسطینی دیگر در مناطق محصور، یعنی مناطقی که در آن اردوگاه‌ها کاملاً به محاصره در می‌آیند، زندگی خواهند کرد. اسرائیل برای تردد به این «مناطق محصور» مجوز یا کارت شناسایی را الزامی کرده است. از این پس، ساکنان مناطق محصور برای اقامت در آنجا باید مجوز کسب کنند و کارت شناسایی داشته باشند و افراد غیر ساکن بدون مجوز حق ورود به آنجا ندارند. حتی اشخاصی که مجوز یا کارت شناسایی داشته باشند، برای ورود و خروج به این مناطق باید طبق زمان‌بندی خاصی که اکنون سه بار و هر بار ۱۵ دقیقه است، مراجعه کنند. طبیعی است اگر افراد نتوانند در محل کار خود به موقع حضور پیدا کنند، ناگزیر به مهاجرت از این مناطق خواهند شد.^۳

۳-۳. آثار انسانی، اجتماعی و اقتصادی ساخت دیوار: به محاصره در آوردن فلسطینیان از هر طرف و ایجاد شبکه‌ای از پست‌های کنترل و موانع متعدد آزادی تردد آنها را به

۱. توکل حبیب زاده، «ساخت دیوار حائل در سرزمین‌های اشغالی فلسطین از دیدگاه حقوق بین‌الملل؛ درآمدی بر رأی مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری»، فصلنامه پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام، زمستان ۱۳۸۴، ش ۲۸، ص ۶۹-۹۰.

۲. همان، ص ۷۰-۶۹.

۳. همان، ص ۷۰.

طبق گزارش اداره مرکزی آمار فلسطین دیوار حائل تا کنون ۳۰ روستا را از خدمات بهداشتی، ۲۲ روستا را از مؤسسات آموزشی، ۸ روستا را از منابع اولیه آب و ۳ روستا را از شبکه برق محروم کرده است

شدت کاهش می دهد و لطمات شدید اقتصادی - اجتماعی به دنبال دارد. طبق گزارش اداره مرکزی آمار فلسطین دیوار حائل تا کنون ۳۰ روستا را از خدمات بهداشتی، ۲۲ روستا را از مؤسسات آموزشی، ۸ روستا را از منابع اولیه آب و ۳ روستا را از شبکه برق محروم کرده است. بر اساس گزارش مخبر ویژه کمیسیون حقوق بشر در مورد وضعیت حقوق بشر

در سرزمین های اشغالی «شهر قلقلیا با چهل هزار نفر جمعیت، کاملاً به وسیله دیوار به محاصره درآمده است و ساکنان آن نمی توانند به شهر وارد یا خارج شوند، مگر از یک پست کنترل نظامی که فقط از ساعت ۷ صبح تا ۷ شب باز است»^۱.

۴. تخریب فرهنگ بومی فلسطین؛ ناامنی فرهنگی

۴-۱. یهودی سازی قدس

رژیم اشغالگر صهیونیستی به منظور الحاق قدس - که در زمره اراضی اشغالی ۱۹۶۷ می باشد - مرحله ماقبل آخر یکسره کردن موضوع قدس را آغاز کرده است و سعی دارد پیش از مطرح شدن مسئله قدس در مذاکرات، کار آن را، از دو طریق یکسره کند. این رژیم نخست از طریق توسعه شهرک های صهیونیست نشین در قدس و دوم ساخت دیوار نژادپرستانه حائل در اطراف آن در صدد اشغال کامل و تصاحب قدس شریف است. رژیم صهیونیستی سیاستی برنامه ریزی شده را آغاز کرده که مبتنی بر نقشه ای راهبردی است و در سال ۲۰۲۰ پایان خواهد یافت و هدف از آن کاهش نسبت ساکنان عرب قدس به ۱۲ درصد در مقابل ۸۸ درصد ساکنان صهیونیست است. این رژیم به همین منظور، یک و نیم میلیارد دلار برای اجرای این طرح، بودجه اختصاص داده است به طوری که نمای شهر قدس در آینده کاملاً با شکل کنونی آن متفاوت خواهد بود. مقامات اشغالگر قدس در چارچوب طرح های خود، جهت یهودی کردن شهر قدس و تسلط بر مسجدالاقصی از طریق سازمان های بین المللی نظیر یونسکو نیز تلاش می کنند.^۲ آنها در صددند به بهانه مشارکت در بازسازی و اصلاح مسجدالاقصی وارد این مسجد شده و رفت و آمد پلیس و افراد تندرو صهیونیستی به این مسجد را فراهم کنند. عملیات حفاری اسراییلی علیه

۱. همان، ص ۷۱.

۲. مهرزاد عباسی، فاطمه صالحی و ندا یهودی، «فلسفه و خاستگاه فکری شهرک سازی و اسکان یهودیان در فلسطین»، به نقل از سایت اقسا، دهم اردیبهشت ۱۳۹۰، قابل دسترسی در: <http://www.aqsa.blogfa.com>

مسجد الاقصی در راستای یک سلسله از اقدامات تجاوز کارانه این رژیم، علیه این شهر مقدس صورت می گیرد. یک کمیته صهیونیستی به نام «کمیته برنامه ریزی شهری» به اشغالگران اجازه داده است که هزار و سیصد واحد مسکونی جدید در بخش شرقی شهر قدس اشغالی احداث کنند که این امر گامی در راستای یهودی سازی سریع تر بیت المقدس به شمار می رود.^۱

۴-۲. تخریب میراث فرهنگی فلسطین

هتک حرمت و توهین به مقدسات دینی مسلمانان در شهر قدس و دیگر مناطق فلسطینی همچنین، عملیات حفاری و تخریب میراث گرانبهای تاریخ اسلام و اعراب در قدس و اطراف مسجد الاقصی، یکی دیگر از اقدامات ضد انسانی رژیم صهیونیستی در سرزمین اشغالی فلسطین است.^۲ در همین رابطه، چه بسیار زیارتگاه‌ها و مقابری که توسط بولدوزرهای این رژیم تخریب شد تا به جای آنها پارک و رستوران برای شهروندان یهودی ساخته شود. «خلیل التفکجی»، مسئول اداره نقشه‌ها در قدس شرقی از نیات مقامات صهیونیست، برای تمرکز بر منطقه مشخصی در قدس، به نام «حوض مقدس» و دو منطقه آن «وادی حلوه» و «مقابر انبیا» به منظور شهرک سازی، خبر می دهد که خود تلاشی به منظور محو تدریجی تمامی نشانه‌های اسلامی، عربی و فلسطینی از منطقه است.^۳

۵. ناامنی شغلی و اقتصادی در فلسطین

شرایط نامناسب اقتصادی در سرزمین‌های فلسطینی، عمدتاً معلول اقدامات اشغالگران است، هر چند مشکلات ساختاری در اقتصاد تشکیلات خودگردان فلسطینی نیز در ایجاد چنین وضعی بی تأثیر نبوده است. مهم ترین معضلات اقتصادی فلسطینی‌ها را در محورهای زیر به طور خلاصه بررسی می نماییم^۴: توزیع نامتوازن بودجه و نیروی کار در مؤسسات مختلف تشکیلات خودگردان یکی از مهم ترین آفت‌های داخلی اقتصاد فلسطین که تأثیر منفی زیادی بر رشد آن دارد، فقدان توازن بین بخش‌های مختلف دولتی است. از این آفت به عنوان «امنیتی شدن اقتصاد فلسطین» نیز یاد می شود.

۱. زهرا ترحمی، همان.

۲. ابراهیم عبدالکریم، «تجاوزات رژیم صهیونیستی به مساجد فلسطین اشغالی از سال ۱۹۴۸»، وقف میراث جاویدان، س ۱۸، زمستان ۱۳۸۹، ش ۷۲، ص ۱۷۳-۱۶۹.

۳. زهرا ترحمی، همان.

۴. «اقتصاد فلسطین»، گلستان قرآن، دوره جدید، آذرماه ۱۳۷۹، ش ۴۱، ص ۱۹-۱۷.

رژیم اشغالگر صهیونیستی
سالیانه بیش از ۵۰۰ میلیون متر
مکعب از آب‌های جولان را
سرقت می‌نماید و این بیش
از هفت برابر مقداری است که
سوریه از آب‌های این منطقه
استفاده می‌کند

زمانی که تشکیلات خودگردان، شکل گرفت و
استخدام نیرو در مؤسسات وابسته به آن آغاز شد،
سازمان‌های مبارز فلسطینی که از خارج بازگشته
بودند، به سهم خواهی برخاستند تا نفوذ خود را
در دولت آینده تضمین کنند. یاسر عرفات، رئیس
وقت تشکیلات خودگردان مجبور شد سمت‌ها و
مدیریت‌های مهم دولتی را بر اساس سوابق مبارزاتی

گروه‌های متعدد فلسطینی تقسیم کند. به این ترتیب، طبقه‌ای از افراد متنفذ با پیشینه
نظامی در سرزمین‌های فلسطینی تشکیل شد که نمی‌توان آن را در هرگونه تلاش برای
اصلاح ساختار اشتغال و هزینه‌های دولتی در سرزمین‌های فلسطینی نادیده گرفت.
در آن زمان در استخدام نیروها به ابعاد اقتصادی و توسعه‌ای توجه نشد و به این ترتیب
تشکیلات خودگردان به «مؤسسه خیره‌ای» تبدیل شد که درآمدها را بین کارکنانش
که معمولاً فاقد تخصص و صرفاً دارای پیشینه مبارزاتی بودند، تقسیم می‌کرد. این مسئله
تشکیلات خودگردان را به یک مؤسسه بزرگ و بیمار اقتصادی تبدیل کرد که قابلیت
نوآوری و رشد نداشت.^۱ متخصص نبودن مبارزان فلسطینی که از خارج آمده بودند،
موجب شد تعداد زیادی از نیروها در بخش‌های نظامی و امنیتی به کار گرفته شوند و
بخش قابل توجهی از بودجه تشکیلات خودگردان صرف پرداخت حقوق و دستمزد این
افراد شود. نفوذ این طبقه، موجب شده است تلاش‌ها برای کاستن از امتیازات کارکنان
بخش‌های امنیتی با شکست مواجه شود. در شرایط کنونی، ساختار امنیتی - نظامی
فلسطین، ۲۹ درصد از کل بودجه عمومی تشکیلات خودگردان را به خود اختصاص
داده است.^۲

چهل و چهار درصد از مجموع کارمندان تشکیلات خودگردان در مؤسسات امنیتی
مشغول به کار هستند که ۴۲ درصد کل بودجه اختصاص یافته به حقوق و دستمزد
کارمندان، صرف آنها می‌شود. افزایش استخدام نیرو در مؤسسات نظامی و امنیتی
فلسطینی در دو سال اخیر، ۸/۱ درصد بوده است. لازم به ذکر است که بودجه نظامی
- که در قالب بودجه دفتر رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین در اختیار این دفتر

۱. اکبر زارع زاده، «آسیب شناسی اقتصاد فلسطین»، خبرگزاری قدسنا، شماره خبر ۳۲۷۱۵،
۱۷ اسفندماه ۱۳۹۱، قابل دسترسی در:

www.qodsna.com

۲. اکبر زارع زاده، همان

قرار می‌گیرد- در این ارقام لحاظ نشده است. در لایحه بودجه سال ۲۰۱۲ تشکیلات خودگردان، ۶۲ میلیون و ۶۳۰ هزار دلار به دفتر رئیس تشکیلات اختصاص یافته بود. با مقایسه هزینه‌های مؤسسات امنیتی با هزینه‌های برخی مؤسسات مرتبط با توسعه مانند بخش آموزش، بهداشت و کشاورزی، فقدان توازن گسترده‌ای را در ترکیب و ساختار هزینه‌ها مشاهده می‌کنیم. ۸۲ هزار و ۴۹۲ نیرو (۴۴ درصد کل کارمندان تشکیلات خودگردان) در مؤسسات امنیتی فلسطینی کار می‌کنند، در حالی که سهم بخش آموزش و پرورش از ۵۸ هزار و ۴۶۵ نفر (۳۱ درصد کل کارمندان) فراتر نمی‌رود. همچنین در حالی که ۴۲ درصد بودجه اختصاص یافته به حقوق و دستمزدها در تشکیلات خودگردان به بخش امنیتی پرداخت می‌شود، این رقم برای بخش آموزش و پرورش فقط ۲۷/۸ درصد است. یعنی اینکه به ازای هر ۵۲ شهروند فلسطینی یک نیروی امنیتی و به ازای هر ۷۵ شهروند فلسطینی یک کارمند بخش آموزش وجود دارد.^۱

همچنین میانگین حقوق کارمندان مؤسسات نظامی و امنیتی تشکیلات خودگردان ۳۰۰۰ شیکل (حدود ۸۰۰ دلار) و میانگین حقوق کارمندان بخش آموزش و پرورش، ۲۸۰۰ شیکل (۷۴۶ دلار) است، در حالی که ۵۵ درصد کارکنان مؤسسات نظامی زیر دیپلم هستند ولی تقریباً همه کارمندان بخش آموزش تحصیلات دانشگاهی دارند. از سوی دیگر، ۳۸ درصد نیروهای تحصیل کرده در سرزمین‌های فلسطینی بیکارند و فقط حدود ۷ هزار تحصیل کرده فلسطینی، در فلسطین اشغالی کار می‌کنند.^۲

۶. بحران آب در فلسطین اشغالی به مثابه یکی از تهدیدات امنیت انسانی

در فلسطین اشغالی هیچ رود دائمی وجود ندارد و تنها رود اردن آن هم در سرزمین‌های اشغالی بعد از جنگ ۱۳۴۶ در مرز مشترک سوریه، اردن و اسرائیل جریان دارد. به این جهت، این کشور یکی از مناطق خشک و کم آب منطقه خاورمیانه محسوب می‌شود.^۳ منابع اصلی تأمین آب اسرائیل چند رودخانه است که از بلندی‌های شمال کشور سرچشمه می‌گیرند و به داخل دریاچه کینرت می‌ریزند. رودخانه بانیا س از خاک

۱. اکبر زارع زاده، همان.

۲. اکبر زارع زاده، همان.

۳. بحران آب یکی از معضلات اساسی در منطقه خاورمیانه و آسیا محسوب می‌گردد که خیلی از کشورها با آن روبرو هستند. کشور فلسطین هم با این قضیه روبرو است البته این روند پس از اشغال سرزمین‌های آنها توسط رژیم غاصب اسرائیل بیشتر گردیده است.

غلامعلی مظفری، «بحران جهانی آب، چالش‌ها و راهکارها- با تأکید بر فلسطین اشغالی»، چکیده مقالات چهارمین کنگره بین‌المللی جغرافی دانان جهان اسلام، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ۱۳۸۹، ص ۱۹.

هتک حرمت و توهین به مقدسات دینی مسلمانان در شهر قدس و دیگر مناطق فلسطینی همچنین، عملیات حفاری و تخریب میراث گرانبهای تاریخ اسلام و اعراب در قدس و اطراف مسجد الاقصی، یکی دیگر از اقدامات ضد انسانی رژیم صهیونیستی در سرزمین اشغالی فلسطین است. در همین رابطه، چه بسیار زیارتگاه‌ها و مقابری که توسط بولدوزرهای این رژیم تخریب شد تا به جای آنها پارک و رستوران برای شهروندان یهودی ساخته شود

سوریه آغاز می‌شود، رودخانه حصبانی از لبنان سرچشمه می‌گیرد و رودخانه دان در داخل اسرائیل قرار دارد، که آب هر سه به کینرت سرازیر می‌شود. هرگاه آب دریاچه کینرت به اوج خود می‌رسد، سد رودخانه اردن را می‌گشایند و بخشی از آب دریاچه به این رودخانه سرازیر می‌شود که زمین‌های کشاورزی اطراف را آبیاری می‌کند و بقیه آن به دریای نمک (بحر المیت) می‌ریزد. به علت کمبود باران و نبود رودخانه کافی، و با توجه به آنکه اسرائیل در حاشیه یک منطقه بیابانی قرار گرفته، کمبود آب به صورت یکی از

مشکلات اساسی کشور درآمده است. حفاری‌های باستانشناسی در نواحی خشک جنوب نشان می‌دهد که مسئله کمبود آب جنبه باستانی داشته و پیشینیان شیوه‌هایی ابداع کرده بودند تا بتوانند باران کمی را که می‌بارد، ذخیره کنند و آن را از نقطه‌ای به نقطه دیگر منتقل سازند.^۱ این کشفیات نشان می‌دهد که این منطقه در هزاران سال پیش نیز با مشکل کمبود آب رو به رو بوده و کوشیده‌اند راه حلی برای آن بیایند. ذخایر کل آب اسرائیل که قابل بازیافت و مصرف است از یک میلیارد و ۷۰۰ میلیون مترمکعب در سال تجاوز نمی‌کند. از این مقدار آب، ۶۵ درصد آن به مصارف کشاورزی می‌رسد و ۳۵ درصد بقیه نیاز شهرنشینان و دیگر اهالی کشور را تأمین می‌کند و یا به مصارف صنعتی می‌رسد. اسرائیل برای حفظ ذخایر آبی زیرزمینی خود برنامه‌های جامعی تهیه کرده و همچنین حفر چاه‌ها و استخراج آب‌های زیرزمینی و چشمه‌ها به شدت کنترل می‌شود. اسرائیل همچنین برای صرفه جویی در مصرف آب، شیوه آبیاری قطره‌ای را در کشاورزی بسیار رواج داده و اقدامات دیگری نیز برای کاهش مصرف آب ابداع کرده است.^۲ از آنجا که استفاده از آب‌های طبیعی در اسرائیل به آخرین حد ممکن رسیده است، اسرائیلی‌ها برای حل مشکل کمبود آب، شیوه‌های مختلفی را در پیش گرفته‌اند که مهم‌ترین آنها، استفاده و سرقت آب‌های همسایه‌ها، فاضلاب تطهیر شده، تصفیه آب شور و نمک‌زدایی

۱. اکبر زارع زاده، همان.

۲. اکبر زارع زاده، همان.

اسرائیل خواهان حفظ دست کم یک کمر بند امنیتی در داخل خاک سوریه به عمق ۴۰۰ متر پیرامون دریاچه طبریه است تا این منطقه به طور کامل و برای همیشه تحت سیطره کامل این رژیم باقی بماند و از این رو با تعهد عقب نشینی به مرز چهارم ژوئن سال ۱۹۶۷، مخالفت می کند

از برخی آب های زیر زمینی و همچنین بارور ساختن ابر های آسمان به هدف افزایش بارندگی است. صلح سوریه و اسرائیل یکی از مهم ترین راه های تأمین آب، سرقت آب است که اسرائیل اقدام به این کار نموده است که طبق اخبار و گزارش ها همسایه های اسرائیل از سرقت آب آنها شکایت نامه تنظیم خواهند کرد. یکی از همسایه های اسرائیل سوریه است که حتی مسئله صلح آن نیز تحت الشعاع مسئله آب است توقف چهار دور مذاکرات غیر مستقیم سوریه و اسرائیل با میانجی گری ترکیه در سال ۲۰۰۸،

بر خلاف آنچه اعلام شد ناشی از جنگ غزه نبود بلکه مخالفت اسرائیل از تعهد کتبی به عقب نشینی کامل از جولان به شکست مذاکرات منجر شد. اسرائیل خواهان حفظ دست کم یک کمر بند امنیتی در داخل خاک سوریه به عمق ۴۰۰ متر پیرامون دریاچه طبریه است تا این منطقه به طور کامل و برای همیشه تحت سیطره کامل این رژیم باقی بماند و از این رو با تعهد عقب نشینی به مرز چهارم ژوئن سال ۱۹۶۷، مخالفت می کند.^۱ اسرائیل سیطره بر دریاچه طبریه که تأمین کننده بیش از یک سوم نیاز های آبی آن است را خط قرمز دانسته و هرگز با عقب نشینی کامل از جولان سوریه موافقت نخواهد کرد. بنابراین تا زمانی که مسئله دریاچه طبریه و آب مطرح است محال است اسرائیل بلندی های جولان را که طبق تصویب کنست (پارلمان اسرائیل) به خاک خود منضم کرده به سوریه برگرداند، زیرا منابع تأمین کننده آب دریاچه طبریه که برای اسرائیل حیاتی است در این ارتفاعات و اطراف جبل الشیخ قرار دارد. بنابراین اسرائیل با کمبود آب مواجه است که توانسته است بخشی از این کمبود را از طریق آب مناطق اشغالی جبران کند. آبی که اسرائیل از کشورهای مجاور خود به تاراج برده سالیانه ۶۰۰ تا ۷۰۰ میلیون متر مکعب است که حدود ۴۰ درصد از نیاز های سالیانه آن را تأمین می کند و به طور مشخص منابع آب بلندی های جولان به تنهایی نیاز آبی اسرائیل را تأمین می کند. اسرائیل برای حل بحران کمبود آب در پی سرمایه گذاری های سنگین در زمینه به کار گیری تکنولوژی جدید بوده است. برخی کارشناسان اسرائیلی از جمله

۱. «نقش رژیم اشغالگر فلسطین در بحران آب خاور میانه»، ۱۹ مرداد ۱۳۹۱، قابل دسترسی در؛

مارتین شیرمن، پارا از این نیز فراتر نهاده و معتقدند که اسرائیل برای جلوگیری از خطر احتمالی دستیابی کشورهای منطقه به همه منابع آبی، ناگزیر از روی آوردن به اقدام نظامی است. صهیونیست‌ها معتقدند که در آینده با سه پدیده خطرناک تشکیل دولت فلسطین، افزایش بی‌رویه جمعیت فلسطینی‌ها و کاهش منابع آب رو به رو خواهند بود، در عین حال که آب را مهم‌ترین خطر دراز مدت برای آینده خود در منطقه ارزیابی می‌کنند. اسرائیل با سرقت آب‌های منطقه جولان به تقویت نیروی نظامی خود مشغول می‌باشد.^۱ رژیم اشغالگر صهیونیستی سالیانه بیش از ۵۰۰ میلیون متر مکعب از آب‌های جولان را سرقت می‌نماید و این بیش از هفت برابر مقداری است که سوریه از آب‌های این منطقه استفاده می‌کند. اسرائیل با این سرقت خود کشورهای فلسطین اردن سوریه و لبنان را در استفاده از حق طبیعی خود محروم می‌نماید.^۲ به هر حال، کمبود آب آشامیدنی سالم و مطلوب، مردم نوار غزه و فلسطین را با مشکلات عدیده‌ای مواجه کرده است به گونه‌ای که به علت مصرف آب‌های آلوده و کثیف، بیماری‌های عفونی در این کشور افزایش یافته است.

سخن پایانی

فلسطین و اراضی اشغالی طی سالیان اخیر با مشکلات عدیده‌ای مواجه بوده‌اند که امنیت انسانی آنها و حقوق اولیه آنها را مورد خدشه قرار داده است. جنایات رژیم اشغالگر و صهیونیست‌های غاصب نیز سبب گردیده است حقوق انسانی شهروندان فلسطینی نقض شود و حتی از ابتدایی‌ترین حوائج زندگی محروم هستند. جنایات رژیم غاصب در مناطق اشغالی به حدی بوده است که امنیت را در سطوح اقتصادی، زیست محیطی، سیاسی، بهداشت و سلامت، شخصیتی و غذایی از مردم فلسطین سلب نموده و ناامنی را به ارمغان آورده است. کاهش سطح زندگی مردم، افزایش بیکاری‌های جوانان، فقدان مواد غذایی و دارویی، گسترش بیماری‌های عفونی و میکروبی ناشی از تحریم‌های اسرائیل، تخریب زیست بوم و مزارع کشاورزی، تسریع روند شهرک‌سازی و تخریب زمین‌های حاصلخیز، بهره‌گیری از سلاح‌های شیمیایی علیه مردم بی‌پناه غزه و اراضی اشغالی، جلوگیری از ورود حوائج اولیه زندگی به فلسطین، اجرای عملیات نظامی و تخریب فیزیکی شهرهای فلسطینیان، تخریب روحیه مردم، شکنجه کودکان، ضرب و

۱. «نقش رژیم اشغالگر فلسطین در بحران آب خاورمیانه»، همان.

۲. همان.

شتم، قاجاق انسان و غیره از عواملی هستند که دستاورد اقدامات نامشروع صهیونیست‌ها در این منطقه مقدس می‌باشد، به نوعی که شاخص‌های توسعه انسانی با کاهش روبه‌رو گشته و امنیت انسانی به یغما رفته است.